

ביאורים לפרקי אבות

המשנה עם פירוש ר"ע מברטנורא ועיקר תוי"ט

פרק שלישי

יד הוא הָיָה אֹמֵר: חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְצַלֵּם (מד), חָבֵה יִתְּרָה נֹדַעַת לוֹ, שֶׁנִּבְרָא בְצַלֵּם, שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי בְצַלֵּם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. חָבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לְמָקוֹם, חָבֵה יִתְּרָה נֹדַעַת לָהֶם, שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לְמָקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: בָּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹקֵיכֶם. חָבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְּן לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה, חָבֵה יִתְּרָה נֹדַעַת לָהֶם, שֶׁנִּתְּן לָהֶם כְּלֵי חֲמֻדָּה (מה), שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי לָקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם, תּוֹרָתִי אֶל תַּעֲזוּבוּ.

פירוש ר"ע מברטנורא

חבה יתירה נודעת לו. רמב"ם פירש, גלויה ומפורסמת, שלא בלבד אהבה חבה יתירה הראה הקב"ה לאדם שהודיעו ואמר לו ראה שבראתיך בצלם, שהמטיב לחברו ומודיעו הטובה שעשה עמו, מראה חבה יתירה יותר משאילו הטיב עמו ואינו חשוב בעיניו להודיעו הטובה שעשה עמו. ויש לפרש, חבה יתירה נודעת לו, חבה

עיקר תוספות יו"ט

(מד) חביב אדם כו'. לכן מוטל עליו לעשות רצון קונו. רש"י. ובכל אדם אמר ר"ע וכמו שהוא הראיה שממנו הביא שהוא נאמר לבני נח ולא לבני ישראל לבדם. ועתוי"ט שהאריך: (מה) כלי חמדה. היא התורה שנקראת חמדה. שנאמר תורת ה' תמימה, וכתוב בתריה הנחמדים מזהב וגו'. מד"ש. ועתוי"ט:

"פרקי אבות הם חלק מתושבע"פ שלימודה צריך להיות בהבנה והשגה דוקא, ולכן אין להסתפק באמירת פרקי אבות, אלא צריכים ללמוד בעיון, כראוי בתושבע"פ.

אלא שמכיון ש"אני מבקש . . . אלא לפי כחן", לא תובעים מכא"א שילמד בעיון את כל המשניות דכל פרק בכל שבת ושבת, מכיון שמסתמא ענין זה יקשה להביאו לידי פועל; אבל עכ"פ משנה אחת בכל פרק, יש ללמוד בעיון כרבעי בתושבע"פ, והיינו שנוסף לאמירת המשניות בנוסח דאדמו"ר הוקן המודפס בסידור (ששם לא נדפסו המפרשים), יהוה לידו ג"כ ספר משניות עם מפרשי המשנה, עכ"פ ספרי המשניות עם עיקר תוספות יו"ט ופירושי רבי עובדי' מברטנורא (המפרשים היסודיים), וילמד מתוכם עכ"פ משנה אחת כאמור עם המפרשים (שהם התושבע"פ בתושבע"פ גופא).

והאמור שייך במיוחד לתלמידי התמימים, שזהו עיקר ענינם - לימוד התורה בפירושי', בהבנה והשגה, ואדרבה: הסדר אצלם הוא הפוך - בתחילה לימוד לעיון, ואח"כ אמירה סתם".

(משיחת ש"פ נא, י"ב סיון ה'תשנ"א - התוודות א' - בלתי מוגה)

מופץ ע"י "ועד חיילי בית דוד" - 770 בית משיח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ביאורים לפרקי אבות

מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

העבודה בכח עצמו ישנה אצל כאו"א מישראל

אברהם יצחק ויעקב, מ"מ, ניתנה להם בחירה חפשית להנתנהג ע"פ דעתם ורצונם – "הכל צפוי (שכל עניני העולם, ועאכו"כ ענינים השייכים לבנ"י, הם בהשגחה פרטית, ואעפ"כ) והרשות נתונה כו"י".

ובהמשך לזה, "הוא ה"י אומר הכל נתון בערבון ומצודה פרוסה על כל החיים החנות פתוחה והחנוני מקיף והפנקס פתוח והיד כותבת וכו"י" – דאף שמצד ענין הבחירה ("הרשות נתונה") אפשרית גם הנהגה בלתי-רצויו ("בני אדם חוטאים . . . והקב"ה ממתין להם"), ואח"כ צריך לפרוע החוב, "נפרעין מן האדם . . . והדין דין אמת" – אעפ"כ "הכל מתוקן לסעודה", "אחד צדיקים ואחד רשעים יש להם חלק לעולם הבא לאחר שגבו מהן את חובן", היינו, שגם כאשר הבחירה באה באופן בלתי-רצויו, מתתקן הדבר ע"י עבודת התשובה (ע"ד התיקון דחטא המרגלים ע"י התשובה).

ועוד י"ל בהפירוש "הכל מתוקן לסעודה" – שהכוונה והתכלית דכל הענינים האמורים ("הכל") כולל האפשרות לענין בלתי-רצויו (מתחיל מזה ש"הרשות נתונה"), היא, בעיקר בשביל שלימות (תיקון) הסעודה ("מתוקן לסעודה"), שלימות השכר, כיון שהנתינת מקום לענין בלתי-רצויו כשלעצמה (מבלי שתבוא בפועל ח"ו) מדגישה מעלת העבודה בכח עצמו.

וענין זה (שהכוונה והתכלית היא רק הנתינת מקום לענין בלתי-רצויו שלא תבוא בפועל) מודגש יותר כשלומדים משנה זו בשבת פ' שלח, השבת השלישית לאחר "זמן מתן תורתנו", בעיצומן של הארבעים יום שעלה משה להר לקבל לוחות ראשונות – שהנתינת מקום לענין בלתי-רצויו היא רק כדי להדגיש מעלת העבודה בכח עצמו, "שלח לך לדעתך", ובאופן שלא נעשה בפועל ענין בלתי-רצויו ח"ו, כהמעמד ומצב דארבעים יום דלוחות ראשונות, "הראשונים ברצון".

(משיחות ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'תש"ג)

[. . .] מאמריו של רבי עקיבא בפרק שלישי דאבות (שאומרים ולומדים בשבת זה) – "הוא (רבי עקיבא) ה'י אומר חביב אדם שנברא בצלם . . . חביבין ישראל שנקראו בנים למקום . . . חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה . . . שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי על תעוובו", "הכל צפוי והרשות נתונה כו"י", "הוא ה"י אומר הכל נתון בערבון ומצודה פרוסה וכו"י והכל מתוקן לסעודה":

ויש לבאר (א) הקשר וההמשך דמאמרים אלו, (ב) השייכות לבעל המאמר – רבי עקיבא:

רבי עקיבא – (א) ה"י בן גרים, (ב) "בן ארבעים שנה ה"י ולא שנה כלום" (אף שה"י צנוע ומעלי", שלכן אמרה לו בתו של כלבא שבוע "מקדשנא לך כו"י), ולאח"י התחיל ללמוד תורה "עד שלמד כל התורה כולה", ועד ש"כולהו אליבא דרבי עקיבא".

ולכן "הוא ה"י אומר חביב אדם שנברא בצלם . . . חביבין ישראל שנקראו בנים למקום . . . חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה" – כיון שבחייו היו ג' שלבים אלה: (א) "חביב אדם שנברא בצלם" – דקאי על כללות מין האנושי (מעלת האדם על הדצ"ח), גם בן נח – כנגד השלב שלפני גיור. (ב) "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום" – כנגד השלב שלאחרי הגיור. (ג) "חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה" – כנגד השלב שהתחיל ללמוד תורה.

ועפ"י יש לבאר גם המשך המשנה שלאח"י – "הכל צפוי והרשות נתונה כו"י":

מהמעלות דגיור – שאין ציווי להתגייר, אלא הגיור הוא מדעתו ורצונו של האדם, שבוה מודגש ביותר העילוי ד"לדעתך, אני איני מצוה לך", עבודה בכח עצמו דוקא.

ומדגיש רבי עקיבא (להיותו בן גרים) שמעלת העבודה בכח עצמו ("לדעתך, אני איני מצוה לך") המודגשת אצל גרים ישנה גם בכאו"א מישראל, דאף שחיובם בתומצ"צ הוא מתולדותם (להיותם בני

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!